

Relacja jednostka-władza w różnych systemach politycznych

Autorka: Anna Rabiega

TEMAT

Porównanie regulacji dotyczących wolności obywatelskich i praw człowieka w demokratycznych i niedemokratycznych systemach politycznych.

KONTEKST

Plan zajęć jest przeznaczony dla grupy do 30 młodych osób w wieku 16 lat i powyżej. Może być stosowany na lekcjach historii (zwłaszcza XX wieku), nauk społecznych, edukacji obywatelskiej, podobnych kursów lub podczas warsztatów podczas wydarzeń, takich jak Dzień Praw Człowieka w szkole. i podobnych kursach lub podczas warsztatów organizowanych z okazji takich wydarzeń jak Dzień Praw Człowieka w szkole.

CELE

- Zrozumienie istoty i znaczenia poszczególnych wolności obywatelskich i praw człowieka.

EFEKTY KSZTAŁCENIA

- Osoby uczestniczące są w stanie wymienić wolności obywatelskie i prawa człowieka, które należy przestrzegać w demokracji.
- Osoby uczestniczące rozumieją i potrafią argumentować, w jaki sposób wolności obywatelskie i prawa człowieka powinny być prawnie chronione (regulowane) w systemie politycznym, aby były faktycznie przestrzegane i chronione.
- Osoby uczestniczące zauważają sygnały alarmowe, które obecnie stanowią zagrożenie dla demokracji i praw człowieka.

POTRZEBNE MATERIAŁY I SPRZĘT

Film/gazeta/artykuł/wywiad/fragment książki prezentujący ekstremalny model reżimu niedemokratycznego.

Fragmenty opisujące funkcjonowanie demokracji (Materiał A)

Przebieg zajęć (proces)

Czas trwania: 90 minut

CZĘŚĆ 1: 45 MINUT

Wprowadzenie (20 minut):

Prezentacja ekstremalnego przykładu systemu totalitarnego/autorytarnego (krótki film, artykuł prasowy, fragment książki, wywiad) jest przeprowadzana przez osobę prowadzącą; niezbyt opisowa, lecz nieco dramatyczna i niewiarygodna, aby skłonić osoby uczestniczące do refleksji nad możliwością występowania takich sytuacji oraz czynnikami, które to umożliwiają.

Po zaprezentowaniu materiału, osoba prowadząca rozpoczyna krótką dyskusję, aby poznać wstępne przemyślenia i odczucia osób uczestniczących na temat ograniczania praw jednostki przez państwo, oraz sposobów reakcji społeczeństwa na naruszenia praw człowieka.

Przykładem może być wydarzenie z historii własnego kraju osób uczestniczących, ale osoba prowadząca może również wybrać jeden ze znanych na arenie międzynarodowej przykładów konfrontacji na linii społeczeństwa obywatelskiego z władzą państwową, np.:

Protesty na Placu Tiananmen:

<https://www.youtube.com/watch?v=AgSjn2xmOC4>

(fragment "The Dawn of the Eye: the History of Film and TV News",
odcinek "The Global Eye (Embattled Witness): 1989 - 1997")

<https://www.youtube.com/watch?v=umPVL4XuJoQ>

(Plac Tiananmen 25 lat później, CNN)

<https://www.youtube.com/watch?v=kMKvxJ-Js3A>

(Archiwum BBC News, Chińskie oddziały otwierają ogień do protestujących na placu Tiananmen)

<https://www.youtube.com/watch?v=VbKroPF3W5Q>

(„Wydarzenia na placu Tienanmen”, film dokumentalny stacji Al Jazeera)

Korea Północna:

<https://www.youtube.com/watch?v=ufhKWfPSQOw>

(Przemówienie Yeonmi Park podczas sesji One Young World, Ucieczka z Korei Północnej w poszukiwaniu wolności)

<https://www.youtube.com/watch?v=Gqvwc0E2lQ4>

(wywiad z Yeonmi Park, autorką „In Order to Live: A North Korean Girl's Journey to Freedom”)

https://www.youtube.com/watch?v=f3e_9CEFGs8

(Hyeonseo Lee explains her struggles of escaping North Korea; Hyeonseo Lee opowiada o swoich zmaganiach, by uciec z Korei Północnej)

Nazistowskie Niemcy:

<https://www.youtube.com/watch?v=WVUAIPMsZ6Q;>

<https://www.youtube.com/watch?v=3RV14xFAFvg>

(Jak wyglądało życie młodych ludzi w nazistowskich Niemczech?)

<https://www.youtube.com/watch?v=hC05SbnDRSc> (Polityka nazistów względem kobiet)

Kambodża:

<https://www.youtube.com/watch?v=3rtSZTVZVfs> (Najgorszy człowiek w historii: Pol Pot)

<https://www.youtube.com/watch?v=yy8sw9pBJ6c> (Żołnierze dawnego reżimu czerwonych Khmerów stawiają czoła przeszłości)

Praca w grupach (20 minut):

Osoby uczestniczące tworzą maksymalnie pięcioosobowe grupy (łącznie sześć grup).

Każda grupa otrzymuje krótki fragment opisujący funkcjonującą demokrację w jednym z sześciu obszarów w fikcyjnym państwie Demokratia (Materiał A):

- prawa człowieka, w szczególności wolności polityczne, np. wolność od tortur,
- całkowita kontrola (ograniczenie prawa do prywatności),
- instytucje państwowe,
- media,
- system partyjny,
- edukacja, społeczeństwo obywatelskie.

Celem każdej grupy jest przygotowanie 5-minutowych wystąpień lidera partii politycznej, prezentujących przekonująco rozwiązania mające na celu demontaż ustroju demokratycznego na danym obszarze (używając argumentów, które mogłyby zostać w takiej sytuacji rzeczywiście zastosowane).

Prezentacja pracy w grupach (30 minut):

Prezentacje pracy w grupach w formie krótkich exposé.

Zakończenie (20 minut):

Plenum analizuje i dyskutuje ustalenia. Dzieli się tym, czego dowiedzieli się dzięki ćwiczeniu.

Osoba prowadząca rozdaje małe karteczki w dwóch kolorach. Na jednej z nich osoby uczestniczące zapisują wiedzę i umiejętności nabyte podczas zajęć, trafiają one do "walizki". Pozostałe karteczki z rzeczami uznawanymi za mniej przydatne lub interesujące, trafiają do "kosza". Osoba prowadząca czyta refleksje osób uczestniczących na temat doświadczenia, najpierw "kosza", potem "walizki".

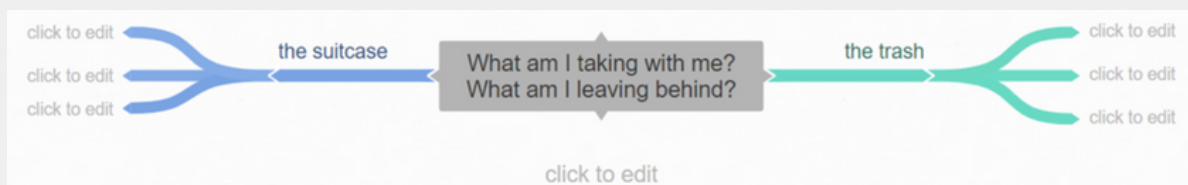
IMPLEMENTACJA ONLINE

Lekcja może być łatwo przeniesiona do środowiska edukacyjnego online.

Praca w grupach (A.) powinna być prowadzona z wykorzystaniem takich opcji jak Microsoft Teams Rooms lub innego narzędzia pozwalającego na pracę online w grupach, gdzie uczniowie i uczennice dyskutują na temat zagadnienia i przygotowują exposés. Uczniowie mogą również przygotować expose jako zadanie domowe (wykorzystując wybrany przez siebie kanał internetowy do współpracy; expose może być również wcześniej nagrane przez uczniów) i mieć je gotowe do zaprezentowania podczas zajęć online. Prezentacja pracy grupowej (B.) odbywa się po prostu online.

Ostatnia część może być przeprowadzona z wykorzystaniem platformy internetowej do tworzenia map myśli, na przykład coggle.it. Nauczyciel tworzy diagram Coggle (mapę myśli) z dwiema opcjami - "walizka" (przydatna wiedza i umiejętności zdobyte podczas zajęć) i "śmieci" (rzeczy, których nie były przydatne) - i dzieli się linkiem z uczniami i uczennicami, którzy dodają swoje wpisy pod odpowiednimi kategoriami:

Szkic Coggle'a:

Następnie osoba prowadząca czyta osobom uczestniczącym refleksje na temat doświadczenia i pozwala im wyrazić swoje opinie.

KONTYNUACJA LEKTURY I ZASOBY:

- "Sophie Scholl: The final days" („Sophie Scholl – ostatnie dni”), reżyseria Marc Rothemund
- "The killing fields" („Pola śmierci”), reżyseria Roland Joffé
- "The Lives of Others" („Życie na podsłuchu”), reżyseria F. Henckel von Donnersmarck
- "Nineteen Eighty-Four" („1984”) George Orwell (a także "1984" film, reżyseria Michael Radford)
- "The man versus the state" („Jednostka wobec państwa”) Herbert Spencer
- <http://www.econlib.org/library/LFBooks/Spencer/spnMvSCover.html>
- "Individual Rights and Government Wrongs" Brian Phillips
- "Reconciling Individual Rights and Government Interests: Madisonian Principles Versus Supreme Court Practice" David L. Faigman : https://repository.uchastings.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1868&context=faculty_scholarship

SUGESTIE DOTYCZĄCE ZADAŃ DOMOWYCH

1. Czy w społeczeństwie demokratycznym powinny istnieć ograniczenia pluralizmu politycznego? Proszę uzasadnić swoją odpowiedź.
2. Opisz sytuacje, w których wolności osobiste i sprawiedliwość społeczna mogą być sprzeczne. Jakie metody mogą zostać wykorzystane?
3. Jakie formy uczestnictwa obywateli w życiu publicznym, Twoim zdaniem, zapewniają największy efekt i dlaczego?

Materiał A na poniższych stronach:

PRAWA CZŁOWIEKA

Z „Konstytucji Demokracji”

Artykuł 3

1. Wolność i bezpieczeństwo człowieka podlega ochronie prawnej.
2. Ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw.

Artykuł 23

Nikt nie powinien być poddawany torturom ani okrutnemu, niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu. Stosowanie kar cielesnych jest zabronione.

Artykuł 24

1. Każdemu zapewnia się nietykalność osobistą i wolność osobistą. Pozbawienie lub ograniczenie wolności może nastąpić tylko na zasadach i w trybie określonych w ustawie.
2. Każdy pozbawiony wolności nie na podstawie wyroku sądowego ma prawo odwołania się do sądu w celu niezwłocznego ustalenia legalności tego pozbawienia. O pozbawieniu wolności powiadamia się niezwłocznie rodzinę lub osobę wskazaną przez pozbawionego wolności.

3. Każdy zatrzymany powinien być niezwłocznie i w sposób zrozumiały dla niego poinformowany o przyczynach zatrzymania. Powinien on być w ciągu 48 godzin od chwili zatrzymania przekazany do dyspozycji sądu. Zatrzymanego należy zwolnić, jeżeli w ciągu 24 godzin od przekazania do dyspozycji sądu nie zostanie mu doręczone postanowienie sądu o tymczasowym aresztowaniu wraz z przedstawionymi zarzutami.

4. Każdy pozbawiony wolności powinien być traktowany w sposób humanitarny.

5. Każdy bezprawnie pozbawiony wolności ma prawo do odszkodowania.

PRAWA CZŁOWIEKA

Z "Konstytucji Demokracji":

Artykuł 37

Każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym.

Artykuł 38

Rodzice mają prawo do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniem.

Artykuł 39

Zapewnia się wolność i ochronę tajemnicy komunikowania się. Ich ograniczenie może nastąpić jedynie w przypadkach określonych w ustawie i w sposób w niej określony.

Artykuł 40

Zapewnia się nienaruszalność mieszkania. Przeszukanie mieszkania, pomieszczenia lub pojazdu może nastąpić jedynie w przypadkach określonych w ustawie i w sposób w niej określony.

Artykuł 41

1. Nikt nie może być obowiązany inaczej niż na podstawie ustawy do ujawniania informacji dotyczących jego osoby.

2. Władze publiczne nie mogą pozyskiwać, gromadzić i udostępniać innych informacji o obywatelach niż niezbędne w demokratycznym państwie prawnym.

Artykuł 43

1. Każdemu zapewnia się wolność sumienia i religii.

2. Wolność religii obejmuje wolność wyznawania lub przyjmowania religii według własnego wyboru oraz uzewnętrzniania indywidualnie lub z innymi, publicznie lub prywatnie, swojej religii przez uprawianie kultu, modlitwę, uczestniczenie w obrzędach, praktykowanie i nauczanie. Wolność religii obejmuje także posiadanie świątyń i innych miejsc kultu w zależności od potrzeb ludzi wierzących oraz prawo osób do korzystania z pomocy religijnej tam, gdzie się znajdują.

3. Rodzice mają prawo do zapewnienia dzieciom wychowania i nauczania moralnego i religijnego zgodnie ze swoimi przekonaniem. Przepis art. 38 ust. 1 stosuje się odpowiednio.

Artykuł 47

Każdemu zapewnia się wolność organizowania pokojowych zgromadzeń i uczestniczenia w nich. Ograniczenie tej wolności może określać ustawa.

Artykuł 48

1. Każdemu zapewnia się wolność zrzeszania się.
2. Zakazane są zrzeszenia, których cel lub działalność są sprzeczne z Konstytucją lub ustawą. O odmowie rejestracji lub zakazie działania takiego zrzeszenia orzeka sąd.
3. Ustawa określa rodzaje zrzeszeń podlegających sądowej rejestracji, tryb tej rejestracji oraz formy nadzoru nad tymi zrzeszeniami.

INSTYTUCJE PAŃSTWOWE

Z "Konstytucji Demokracji":

Artykuł 8

Organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa.

Artykuł 9

1. Ustrój Republiki Demokracji opiera się na podziale i równowadze władzy ustawodawczej, władzy wykonawczej i władzy sądowej.
2. Władzę ustawodawczą sprawuje Parlament, władzę wykonawczą Prezydent Republiki i Rada Ministrów, a władzę sądową sądy i trybunały.

Artykuł 52

Obywatel Demokracji ma prawo udziału w referendum oraz prawo wybierania Prezydenta Republiki, przedstawicieli do Parlamentu i organów samorządu terytorialnego, jeżeli najpóźniej w dniu głosowania kończy 18 lat.

Artykuł 51

1. Obywatel ma prawo do uzyskiwania informacji o działalności organów władzy publicznej oraz osób pełniących funkcje publiczne. Prawo to obejmuje również uzyskiwanie informacji o działalności organów samorządu gospodarczego i zawodowego a także innych osób oraz jednostek organizacyjnych w zakresie, w jakim wykonują one zadania władzy publicznej i gospodarują mieniem komunalnym lub majątkiem Skarbu Państwa.
2. Prawo do uzyskiwania informacji obejmuje dostęp do dokumentów oraz wstęp na posiedzenia kolejalnych organów władzy publicznej pochodzących z powszechnych wyborów, z możliwością rejestracji dźwięku lub obrazu.
3. Ograniczenie prawa, o którym mowa w ust. 1 i 2, może nastąpić wyłącznie ze względu na określone w ustawach ochronę wolności i praw innych osób i podmiotów gospodarczych oraz ochronę porządku publicznego, bezpieczeństwa lub ważnego interesu gospodarczego państwa.

Artykuł 55

1. Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd.
2. Wyłączenie jawności rozprawy może nastąpić ze względu na moralność, bezpieczeństwo państwa i porządek publiczny oraz ze względu na ochronę życia prywatnego stron lub inny ważny interes prywatny. Wyrok ogłaszany jest publicznie.

MEDIA

Z "Konstytucji Demokratii":

Artykuł 14

Republika Demokratii zapewnia wolność prasy i innych środków społecznego przekazu.

Artykuł 54

1. Każdemu zapewnia się wolność wyrażania swoich poglądów oraz pozyskiwania i rozpowszechniania informacji.

2. Cenzura prewencyjna środków społecznego przekazu oraz koncesjonowanie prasy są zakazane. Ustawa może wprowadzić obowiązek uprzedniego uzyskania koncesji na prowadzenie stacji radiowej lub telewizyjnej.

Artykuł 113

1. Rada Radiofonii i Telewizji stoi na straży wolności słowa, prawa do informacji oraz interesu publicznego w radiofonii i telewizji.

2. Rada Radiofonii i Telewizji wydaje rozporządzenia, a w sprawach indywidualnych podejmuje uchwały.

Artykuł 114

1. Członkowie Rady Radiofonii i Telewizji są powoływani przez Parlament i Prezydenta Rzeczypospolitej.

2. Członek Rady Radiofonii i Telewizji nie może należeć do partii politycznej, związku zawodowego ani prowadzić działalności publicznej nie dającej się pogodzić z godnością pełnionej funkcji.

Artykuł 115

Zasady i tryb działania Rady Radiofonii i Telewizji, jej organizację oraz szczegółowe zasady powoływania jej członków określa ustawa.

SYSTEM PARTYJNY

Z "Konstytucji Demokratii":

Artykuł 17

1. Republika Demokratii zapewnia wolność tworzenia i działania partii politycznych. Partie polityczne zrzeszają na zasadach dobrowolności i równości obywateli polskich w celu wpływania metodami demokratycznymi na kształtowanie polityki państwa.

2. Finansowanie partii politycznych jest jawne.

Artykuł 19

Zakazane jest istnienie partii politycznych i innych organizacji odwołujących się w swoich programach do totalitarnych metod i praktyk działania nazizmu, faszystów i komunizmu, a także tych, których program lub działalność zakłada lub dopuszcza nienawiść rasową i narodowościową, stosowanie przemocy w celu zdobycia władzy lub wpływu na politykę państwa albo przewiduje utajnienie struktur lub członkostwa.

Z "Konstytucji Demokracji":

Artykuł 78

Organizacje pozarządowe są dobrowolnymi, samorządnymi ciałami lub organizacjami, których zasadniczym celem działalności nie jest osiągnięcie zysku, lecz realizacja dążeń ich fundatorów lub członków. Organizacje takie nie obejmują partii politycznych.

Artykuł 79

1. Organizacje pozarządowe korzystają z prawa wolności wypowiedzi.
2. Organizacje pozarządowe mogą swobodnie wybierać cele swojej działalności oraz środki ich osiągnięcia, o ile nie pozostają one w sprzeczności z wymogami demokratycznego społeczeństwa.

Artykuł 80

1. Organizacje pozarządowe podlegają kontroli państwowej.
2. Działania bądź zaniechania władz państwowych względem organizacji pozarządowej mogą być przedmiotem postępowania administracyjnego i podlegają zaskarżeniu przez organizację pozarządową przed niezależnym, bezstronnym sądem.

Artykuł 81

1. Organizacje pozarządowe posiadające osobowość prawną działają na jednakowych zasadach jak inne osoby prawne i podlegają wymogom i sankcjom prawa administracyjnego, cywilnego i karnego.
2. Podstawy prawne działania organizacji pozarządowych oraz stosowana przez państwo polityka fiskalna powinny stwarzać dogodne możliwości tworzenia takich organizacji i ich działania.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Treść tego materiału nie odzwierciedla oficjalnej opinii Unii Europejskiej.
Odpowiedzialność za informacje i poglądy wyrażone w tym materiale spoczywa wyłącznie na autorze (autorach).